

DET KONGELIGE
FORSVARSDPARTEMENT

Prop. 127 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om informasjonstilgang m.m. for Utvalget
for evaluering av etterretningstjenesteloven

Innhold

1	Hovedinnholdet i proposisjonen	5	4.1.3	Departementets vurderinger	11
			4.2	Kildevern	13
			4.2.1	Høringsinstansenes syn	13
2	Bakgrunnen for lovforslaget	5	4.2.2	Departementets vurderinger	13
2.1	Stortingets anmodningsvedtak	5	4.3	Andre forhold som ble tatt opp i høringen	13
2.2	Utvalgets mandat	6		Høringsinstansenes syn	13
2.3	Oppnevning og sammensetning av utvalget	6	4.3.1	Høringsinstansenes syn	13
			4.3.2	Departementets vurderinger	13
2.4	Høringen	6			
2.5	Endringer i militærpolitiloven	8	5	Økonomiske og administrative konsekvenser	14
3	Lovens formål og innretting	8	6	Forslag om endringer i militærpolitiloven	14
3.1	Forslaget i høringsnotatet	8	6.1	Gjeldende rett	14
3.2	Høringsinstansenes syn	9	6.2	Spørsmålet om høring	15
3.3	Departementets vurderinger og forslag	9	6.3	Departementets vurdering	15
4	Utvalgets tilgang til opplysninger	9	7	Merknader til lovforslaget	16
4.1	Adgang til å gi opplysninger til utvalget uten hinder av lovbestemt taushetsplikt	9		Forslag til lov om informasjonstilgang m.m. for Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven	18
4.1.1	Forslaget i høringsnotatet	9			
4.1.2	Høringsinstansenes syn	10			

DET KONGELIGE
FORSVARSDPARTEMENT

Prop. 127 L

(2024–2025)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om informasjonstilgang m.m. for Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven

*Tilråding fra Forsvarsdepartementet 10. april 2025,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

1 Hovedinnholdet i proposisjonen

Forsvarsdepartementet fremmer med dette et forslag om lov om informasjonstilgang m.m. for Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven. Loven skal sikre at utvalget som skal evaluere etterretningstjenesteloven 2020, får tilstrekkelig innsyn i sikkerhetsgradert og annen taushetsbelagt informasjon som er nødvendig for å gjennomføre evalueringen. Departementet foreslår å lovfeste at utvalget uten hinder av lovbestemt taushetsplikt skal kunne motta opplysninger fra relevante norske myndigheter og private virksomheter. Samtidig foreslås det en egen taushetspliktsbestemmelse for utvalget. Det foreslås også hjemmel for å behandle personopplysninger når det er nødvendig for utvalgets evalueringsarbeid.

I tillegg til forslaget om ny lov om informasjonstilgang for Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven, foreslår departementet i denne proposisjonen enkelte justeringer i *lov om militær politimyndighet (militærpolitiloven)*.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Stortingets anmodningsvedtak

Stortinget traff følgende anmodningsvedtak 11. juni 2020 (vedtak nr. 676):

«Stortinget ber regjeringen sørge for en uavhengig evaluering av den nye etterretningstjenesteloven fra full ikrafttredelse. Evalueringen skal være offentlig og foreligge senest fire år etter at loven er satt i kraft. Evalueringen skal gjelde lovens virke og mulighet for kontroll av dens bestemmelser, inkludert ressursituasjonen, kompetanse og virkemidler hos EOS-utvalget og domstolene.»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Innst. 357 L (2019–2020) til Prop. 80 L (2019–2020) *Lov om Etterretningstjenesten (etterretningstjenesteloven)* og Lovvedtak 134 (2019–2020).

Regjeringen vil sørge for en uavhengig evaluering av etterretningstjenesteloven fra full ikrafttredelse slik Stortinget har bedt om. Evalueringsarbeidet starter etter planen opp våren 2025. Etterretningstjenesteloven har trådt i kraft trinnvis. Den siste ikrafttredelsen gjaldt lovens § 7-3 og skjedde 2. september 2022, slik at systemet for tilrettelagt innhenting kunne testes og utvikles på trygt juridisk grunnlag. Denne siste ikrafttredelsesdatoen innebærer at evalueringen skal foreligge senest 2. september 2026.

Når det gjelder bakgrunnen for lovforslaget knyttet til endringer i militærpolitiloven, vises det til proposisjonens punkt 6.

2.2 Utvalgets mandat

Nedenfor gjengis utvalgets mandat. Mandatet beskriver bakgrunnen for oppnevningen av utvalget og for lovforslaget, og lyder slik:

«Mandat for evaluering av etterretningstjenesteloven

Forsvarsministeren nedsetter et utvalg for å evaluere etterretningstjenestelovens virke i tråd med Stortingets anmodningsvedtak B pkt. 1 i Innstilling 357 L (2019–2020).

Etterretningstjenesteloven ble vedtatt av Stortinget etter en omfattende offentlig debatt om spørsmål som er grunnleggende i vårt demokrati knyttet til avveininger mellom inngripen i den enkeltes privatliv og ivaretagelse av nasjonal sikkerhet. Loven gjenspeiler disse hensynene og skal bidra til å skape tillit til at bl.a. viktige rettssikkerhetsgarantier i form av kontroll ivaretas.

Krav om evaluering har først og fremst oppstått som følge av debatten knyttet til tilrettelagt innhenting (TI) og kontrollen av denne.

Evalueringen skal derfor særlig utrede:

- Lovens TI-bestemmelser og Etterretningstjenestens utøvelse av disse (lovens virke i praksis) lar seg kontrollere i henhold til Stortingets forutsetninger
- Rettssikkerhetsmekanismene i loven fungerer i henhold til lovgivers intensjon
- EOS-utvalgets løpende kontroll og domstolenes forhåndskontroll knyttet til TI fungerer etter sin hensikt og lovgivers intensjon. Som en del av dette skal evalueringen også se på ressursituasjonen, kompetanse og virkemidler hos EOS-utvalget og domstolene knyttet til kontrollfunksjonen.

Evalueringen kan videre se på hvorvidt det er identifisert særlige spørsmål knyttet til lovens virke for øvrig i lys av lovgivers intensjon.

Evalueringen har ikke til oppgave å utrede nye rettslige rammeverk eller konkrete lovendringer, men skal legge Stortingets lovvedtak til grunn som utgangspunkt for evalueringen av lovens virke og mulighet for kontroll. I denne evalueringen skal det ikke overlappes med EOS-utvalgets kontrolloppgaver etter EOS-kontrollloven. Evalueringen skal heller ikke vurdere lovens bestemmelser i lys av Grunnloven og Norges menneskerettighetsforpliktelser som vil overlappes med det pågående søksmålet fra stiftelsen Tinius m.fl. mot staten v/Forsvarsdepar-

tementet for domstolene, med mindre en dom i saken eventuelt skulle være rettskraftig. Evalueringen skal ikke overlappes med den alminnelige forvaltningskontrollen, slik som spørsmål om Etterretningstjenestens måloppnåelse og effektivitet.

Utvalget skal bestå av en leder og (to-fire) medlemmer samt en sekretær for å evaluere etterretningstjenesteloven innenfor rammen av Stortingets anmodningsvedtak.

Utvalgsmedlemmene og utvalgets sekretær må kunne sikkerhetsklareres for STRENGT HEMMELIG og skal autoriseres før oppstart av evalueringen. Utvalgsmedlemmene tilkommer alminnelig utvalgsgodtgjørelse etter statens satser. Sekretær lønnes av Forsvarsdepartementet etter egen avtale.

I gjennomføringen av evalueringen vil det måtte innhentes informasjon og gjennomføres intervjuer med personer fra domstolene, EOS-utvalget og Etterretningstjenesten samt fra andre offentlige myndigheter og private virksomheter ved behov. Forsvarsdepartementet skal bistå og legge til rette for at utvalget får tilgang til informasjon som er nødvendig for å foreta sine vurderinger.

Evalueringen skal starte opp våren 2025 og fremlegges for Forsvarsdepartementet innen ett år etter oppstart. Utkast til evalueringsrapport skal avgis til Forsvarsdepartementet og sikkerhetsgraderes HEMMELIG inntil utkastet er gjennomgått for å sikre at den ikke inneholder sikkerhetsgradert informasjon. Den endelige rapporten skal være ugradert og kunne offentliggjøres i sin helhet senest 2. september 2026.»

2.3 Oppnevning og sammensetning av utvalget

Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven ble oppnevnt av Kongen i statsråd 21. mars 2025. Oppstart for utvalget er våren 2025. Utvalget består av utvalgsleder og fire medlemmer, samt et sekretariat bestående av en sekretariatsleder og en sekretær.

2.4 Høringen

Forsvarsdepartementet sendte 19. desember 2024 forslag til lov om informasjonstilgang m.m. for Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven på høring.

Høringsfristen var 3. februar 2025. For at utvalget skal kunne utføre arbeidet sitt innen de fast-

satte fristene, ble høringsfristen satt til seks uker. Lovforslaget bygger på prinsipper fra tidligere lovgivning utformet i forbindelse med andre evalueringsarbeider og kommisjoner. Lovforslagets bestemmelser er dermed gjenkjennelige og kjente.

Høringen ble sendt til følgende høringsinstanser:

Departementene

Etterretningstjenesten
Forsvarets høyskole (FHS)
Forsvarsstaben
Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM)
Politiets sikkerhetstjeneste (PST)
– den sentrale enhet

Datatilsynet
Domstoladministrasjonen
Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom)
Statsforvalterne

Forsvarets forskningsinstitutt
Universitetet i Bergen
Universitetet i Oslo
Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet

Norges institusjon for menneskerettigheter
Riksrevisjonen
Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget)

Akademikerne
Amnesty International i Norge
Befalets fellesorganisasjon
Den Norske Advokatforening
Den norske dommerforening
ICJ Norge
IKT Norge
Tekna-teknisk-naturvitenskapelig forening
Yrkesorganisasjonenes sentralforbund (YS)

Telenor ASA
Uninett AS

Amedia
Norsk Journalistlag
Norsk Presseforbund
Norsk Redaktørforening
Norsk rikskringkasting AS (NRK)
NTB
Schibsted
TV2

Departementet har mottatt høringsuttalelser med merknader fra:

Borgarting lagmannsrett
Domstoladministrasjonen
EOS-utvalget
FHS
Nkom
Norsk Journalistlag
Norsk Presseforbund
Norsk Redaktørforening
NTB

Følgende instanser meddelte at de ikke hadde merknader til forslagene:

Justis- og beredskapsdepartementet
Forsvarets forskningsinstitutt

Merknader knyttet til lovens innhold er omtalt i denne proposisjonen. Momenter i høringsinnspillene som ikke direkte angår spørsmål om lovforslaget, behandles ikke nærmere i proposisjonen.

Departementet finner likevel grunn til å nevne at EOS-utvalget i sitt høringsinnspill reiser spørsmål knyttet til utvalgets *mandat* for evaluering av etterretningstjenesteloven. EOS-utvalget påpeker at forslaget til lov om informasjonstilgang m.m. ikke gir utvalget noen innsynsrett, og at innsynet begrenses av mandatet og hva som anses nødvendig for evalueringsarbeidet. EOS-utvalget mener at mandatet bør inkludere et klart oppdrag om å identifisere behov for lovendringer. Etter EOS-utvalgets syn vil dette bidra til å oppfylle Stortingets forventninger om en evaluering av lovens virke og gi utvalget et bedre grunnlag for å påpeke utfordringer knyttet til lovens utforming og kontrollmekanismer. EOS-utvalget uttrykker videre at mandatet bør klargjøre forholdet til Grunnloven og menneskerettighetene, og presiserer at en evaluering av «lovens virke» bør inkludere disse hensynene.

Utvalget skal ikke i henhold til mandatet «utrede nytt rettslig rammeverk eller konkrete lovendringer, men skal legge Stortingets lovvedtak til grunn som utgangspunkt for evalueringen av lovens virke og mulighet for kontroll». Departementet presiserer at utvalget står fritt til å vurdere om det rettslige rammeverket og de spesifikke lovbestemmelsene oppfyller sitt formål. Mandatet hindrer følgelig ikke utvalget i å identifisere behov for å gjøre lovendringer, og å anbefale dette i sin rapport.

2.5 Endringer i militærpolitiloven

Departementet foreslår også enkelte justeringer i militærpolitiloven.

Forsvarsdepartementet sendte 24. juni 2021 på høring en arbeidsgrupperapport om *Lov om militær disiplinærmyndighet, lov om politimyndighet i Forsvaret og påtalemessig behandling av militære straffesaker*.

Etter gjennomført høring ble to lovforslag fremmet. Ett av disse var Prop. 134 L (2022–2023) *Lov om militær politimyndighet (militærpolitiloven)*. Loven ble vedtatt av Stortinget den 20. juni 2023 og trådte i kraft 1. juli 2024.

Etter lovens ikrafttredelse har Forsvarsdepartementet blitt oppmerksom på at enkelte bestemmelser har fått en utilsiktet utforming, som ikke er i tråd med intensjonen i Prop. 134 L (2022–2023).

Dette gjelder lovens § 16 første ledd og § 22 første ledd bokstav b. I någjeldende § 16 første ledd er ikke vilkåret «den lovlige ferdsel» knyttet opp til verbet «forstyrrer», som etterlater ferdselsvilkåret uten selvstendig meningsinnhold.

Etter någjeldende § 22 første ledd bokstav b er det knyttet usikkerhet til hvorvidt grunnkravet om tilknytning til tjenesten gjelder ved alle former for lovbrudd. Videre er det uklart slik bestemmelsen i dag er formulert om etterforskning av ulovlig bruk mot eller av militært materiell er gjort betinget av at lovbruddet fant sted på militært område. Bruk mot eller av ulovlig materiell var ment å utgjøre et alternativ til lovbrudd som er begått på militært område.

3 Lovens formål og innretning

3.1 Forslaget i høringsnotatet

Lovforslaget i høringsnotatet inneholdt en formålsbestemmelse som sier at «[f]ormålet med loven er å gi Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven tilgang til opplysninger som er nødvendige for å få utført utvalgets arbeid i henhold til mandatet, og å gi utvalget adgang til å behandle disse opplysningene». Formålet med evalueringen er i henhold til Stortingets anmodningsvedtak en uavhengig gjennomgang av «lovens virke og mulighet for kontroll av dens bestemmelser».

Kravet om evaluering springer først og fremst ut av debatten knyttet til kontroll av tilrettelagt innhenting av grenseoverskridende elektronisk kommunikasjon, særlig EOS-utval-

gets løpende kontroll av tilrettelagt innhenting, jf. Innst. 357 L (2019–2020) s. 5. I Stortingets vedtak bes det om at evalueringen også omfatter domstolenes forhåndskontroll med tilrettelagt innhenting.

Som det fremgår av mandatet, vil evalueringen særlig ta for seg om lovens bestemmelser om tilrettelagt innhenting og hvorvidt Etterretningstjenestens utøvelse av disse lar seg kontrollere i henhold til Stortingets forutsetninger. Et sentralt spørsmål er om EOS-utvalget og domstolene har tilstrekkelig kompetanse, ressurser og virkemidler for å utøve sine kontrolloppgaver. Utvalget vil etter mandatet også kunne vurdere og foreslå hvordan dette bør følges opp.

For å kunne utføre sitt oppdrag må utvalget kunne innhente relevant informasjon fra domstolene, EOS-utvalget og Etterretningstjenesten, også gjennom intervjuer. Etter mandatet kan evalueringen ved behov også innhente informasjon fra, og gjennomføre intervjuer med, personer som arbeider for andre offentlige myndigheter og private virksomheter.

Evalueringen har ikke som formål å utrede et nytt rammeverk for Etterretningstjenesten, ta opp forhold som omfattes av EOS-utvalgets kontrollvirksomhet etter EOS-kontrollloven, vurdere loven i lys av Grunnloven og Norges menneskerettslige forpliktelser eller ta opp spørsmål som ivaretas gjennom Riksrevisjonens forvaltningskontroll og Forsvarsdepartementets styring av tjenesten. Dette ble omtalt nærmere i utvalgets mandat.

Evalueringen skal gjelde «lovens virke og mulighet for kontroll av dens bestemmelser», inkludert ressursituasjonen, kompetanse og virkemidler hos domstolene. Selv om anmodningsvedtaket fra Stortinget og mandatet fra regjeringen er generelt formulert, gir det likevel en klar indikasjon på hva evalueringen skal og ikke skal omhandle. Utvalget skal ikke overprøve Etterretningstjenestens og andre aktørers regelverksetterlevelse i enkeltsaker. I den grad det skulle være behov for utvalget å gå inn i enkeltsaker, vurderte departementet i høringsnotatet at informasjonen som utvalget eventuelt etterspør, og som inneholder personopplysninger, burde kunne anonymiseres uten at dette forringer formålet med informasjonsinnhenting. På grunn av legitime skjermingsbehov, mente departementet at utvalget ikke skal etterspørre mer informasjon enn det som er nødvendig for å løse oppgaven.

Etterretningstjenesten skal samarbeide med norske myndigheter om grenseoverskridende trusler, forsvar mot og håndtering av alvorlige hendelser i det digitale rom, samt andre priori-

terte saksområder. Etterretningstjenesten samarbeider med Politiets sikkerhetstjeneste (PST) på områder av felles interesser gjennom informasjonsutveksling, samhandling og arbeidsdeling i henhold til de rettslige rammene som gjelder for tjenestene. Begge organisasjonene driver etterretningsvirksomhet, men har ulike mandater. Etterretningstjenesten er Norges nasjonale utenlandsetterretningstjeneste, og skal gi norske myndigheter varsel og beslutningsstøtte om forhold utenfor Norges grenser. PST er Norges nasjonale innenlandske etterrettings- og sikkerhetstjeneste. De skal blant annet forebygge og etterforske straffbare handlinger mot rikets sikkerhet. Departementet vurderte i høringsnotatet at det ikke kan utelukkes at utvalget vil innhente opplysninger fra PST i løpet av evalueringsarbeidet. Formålet med slik innhenting måtte imidlertid være å vurdere hvordan etterretningstjenestelovens bestemmelser fungerer som sådan. Det ville derfor ha formodningen mot seg at utvalget ville trenge å gå inn i konkrete enkeltsaker hos PST. I den grad politiregisterloven eller politiregisterforskriften har egne bestemmelser for behandlingen av opplysninger i PST, for eksempel knyttet til arkivering eller sletting, vurderte departementet at utvalget måtte følge de samme behandlingsreglene. PST har ansvar for etterforskning og påtale innenfor sitt saksfelt. Departementet påpekte i høringsnotatet at evalueringen av etterretningstjenestelovens virke, inkludert innhenting av opplysninger, ikke skal utfordre påtalemyndighetens uavhengighet.

Det ble i mandatet fastslått at utvalget skal vurdere mulighet for kontroll av etterretningstjenestelovens bestemmelser, inkludert ressurs-situasjonen, kompetanse og virkemidler hos domstolene. Evalueringen skal imidlertid ikke overprøve domstolenes vurderinger og avgjørelser i enkeltsaker. Det ble understreket at evalueringen av lovens virke, herunder innhenting av opplysninger, ikke skal utfordre domstolenes uavhengighet.

3.2 Høringsinstansenes syn

Nkom, EOS-utvalget, Domstolsadministrasjonen, NTB og Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening og Norsk Journalistlag uttrykker sin støtte til loven og departementets vurderinger om behovet.

Borgarting lagmannsrett «støtter at det gis en særlov for å sikre at utvalget som skal evaluere den nye etterretningstjenesteloven, får tilstrekkelig innsyn i sikkerhetsgradert og annen taushetsbelagt informasjon som er nødvendig for å gjennomføre evalueringen».

3.3 Departementets vurderinger og forslag

Departementet viderefører forslaget til formålsbestemmelse fra høringsnotatet, da det ikke har kommet innvendinger til den foreslåtte bestemmelsen.

4 Utvalgets tilgang til opplysninger

4.1 Adgang til å gi opplysninger til utvalget uten hinder av lovbestemt taushetsplikt

4.1.1 Forslaget i høringsnotatet

Departementet foreslo i lovforslagets §§ 2, 3 og 4 å regulere utvalgets egen adgang til å innhente informasjon uten hinder av taushetsplikt, utvalgets taushetsplikt og behandling av personopplysninger.

For å kunne evaluere loven i tråd med mandatet, har utvalget behov for å innhente sikkerhetsgradert og taushetsbelagt informasjon fra Etterretningstjenesten, EOS-utvalget og domstolene. Utvalget må trolig også innhente opplysninger fra andre offentlige og private virksomheter, inkludert fra ekomtilbydere som er omfattet av tilretteleggingsplikten etter etterretningstjenesteloven. Det forventes at utvalget vil kunne ha behov for innsyn i informasjon som er sikkerhetsgradert opp til og med STRENGT HEMMELIG.

Det ble vist til at taushetsbelagt informasjon etter sikkerhetsloven § 5-4 andre ledd, jf. § 5-3 første ledd, som virksomheter underlagt sikkerhetsloven besitter, etter § 5-4 første ledd kan deles med andre som har tjenstlig behov og er sikkerhetsklarert og autorisert for å motta informasjonen. Utvalgets medlemmer vil måtte sikkerhetsklareres og autoriseres, og vil således oppfylle disse kriteriene.

Når det gjelder taushetsplikt etter EOS-kontrollloven, domstollovgivningen, forvaltningsloven, etterretningstjenesteloven og ekomloven mv., vil det være behov for fritak fra taushetsplikt overfor utvalget. Det klare utgangspunktet er at unntak fra lovfestet taushetsplikt må ha hjemmel i lov. Det vises i denne sammenheng blant annet til særskilt melding fra EOS-utvalget til Stortinget i Dokument 7:2 (2014–2015), som resulterte i *Lov om utvalget for evaluering av EOS-utvalget*. Departementet vurderte i høringsnotatet at det var behov for tilsvarende fritak fra taushetsplikt for Etterretningstjenestens egne ansatte og ansatte hos ekomtilbydere og domstolene. Disse har en

særskilt lovbestemt taushetsplikt etter etterretningstjenesteloven §§ 7-4, 8-8 og 11-2, i tillegg til særbestemmelser om taushetsplikt i ekomloven § 14-9 fjerde ledd og domstolloven § 63 a. Departementet gjorde oppmerksom på at taushetspliktsbestemmelser i tvisteloven og straffeprosessloven ikke var relevante i denne sammenhengen, da domstolens behandling av saker etter etterretningstjenesteloven er regulert i etterretningstjenesteloven kapittel 8.

Departementet viste i høringsnotatet til at lignende lover også har blitt vedtatt i forbindelse med andre evalueringsarbeider og kommisjoner tidligere, slik som lov om informasjonstilgang for Koronakommisjonen, Koronautvalget, Baneheiautvalget og Ekstremismekommisjonen. Departementet har bygget på prinsippene fra disse lovene i lovforslaget her, men tilpasset disse til den konkrete evalueringen som nå skal gjennomføres.

Det ble foreslått lovfestet at Etterretningstjenesten, EOS-utvalget, domstolene, og andre offentlige og private virksomheter, herunder ekomtilbydere som nevnt i etterretningstjenesteloven § 7-2 første ledd, uten hinder av taushetsplikt, kan gi Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven de opplysninger som er nødvendige for at utvalget skal kunne utføre sine oppgaver. Departementet vurderte i høringsnotatet om nevnte virksomheter burde angis ved navn i selve lovtteksten, eller om det var mer hensiktsmessig å benytte en generell term som «enhver». Sammenlignbare lover, for eksempel lov om informasjonstilgang m.m. for Ekstremismekommisjonen, anvendte «enhver». Departementet vurderte at evalueringen av etterretningstjenestelovens virke har et snevrere nedslagsfelt enn denne, og ville ha behov for informasjonsinnhenting hos et relativt begrenset antall aktører. Dette talte for å liste opp de mest aktuelle virksomhetene i loven. Samtidig kunne dette gjøre lovtteksten mindre lesbar. Departementet etterspurte i høringsnotatet høringsinstansenes syn på denne formuleringen.

Departementet foreslo lovfestet at utvalget skulle iakttas hensynet til rikets sikkerhet og fremmede makter, og at utvalget ikke skulle søke innsyn i sikkerhetsgradert informasjon i større utstrekning enn nødvendig. Det ble vist til at bestemmelsen skulle forstås på samme måte som de lignende bestemmelsene i EOS-kontrollovens § 2 annet ledd første punktum og § 8 tredje ledd første punktum. Dette gjaldt også bruken av begrepet «fremmede makter», som viser tilbake til etterretningssamarbeid med andre stater.

Som motsats til at utvalget får innsyn i sikkerhetsgradert eller annen taushetsbelagt informa-

sjon, ble det foreslått i lovforslaget § 3 at utvalgsmedlemmene, og enhver som utfører tjeneste eller arbeid for utvalget, har taushetsplikt tilsvarende den som gjelder for personene som ga opplysningene til utvalget. Taushetsplikten gjelder alle forhold vedkommende er gjort kjent med gjennom arbeid i eller for utvalget når opplysningene er underlagt lovbestemt taushetsplikt etter sikkerhetsloven eller annen lov. Taushetsplikten gjelder også etter at arbeidet i eller for utvalget er avsluttet. For ordens skyld ble det foreslått lovfestet at taushetsplikten ikke skulle være til hinder for at utvalget avgir en ugradert evalueringsrapport.

Departementet foreslo ikke å regulere utvalgets rett eller manglende rett til å innhente informasjon. Dermed ville det klare utgangspunktet være at utvalget ikke kan pålegge noen å utlevere informasjon. Det vil da være opp til informasjons-eieren å vurdere om utvalgets anmodninger om innsyn skal etterkommes. Samtidig ble det vist til at utvalget er avhengig av å motta relevant informasjon for å kunne utføre sitt oppdrag. Informasjon burde derfor som utgangspunkt ikke holdes tilbake overfor utvalget, dersom den antas å være relevant for utvalgets arbeid. Den alminnelige innsynsretten etter offentleglova, med unntaksregler, gjelder for utvalget og overfor utvalgets dokumenter.

Departementet foreslo også en hjemmel for behandling av personopplysninger. Departementet la til grunn at utvalget skal vurdere lovens virke i stort, og i mindre grad gå inn i konkrete enkeltsaker. Behovet for behandlingsgrunnlag for personopplysninger forventes derfor ikke å være stort. Departementet antok i høringsnotatet at det likevel ikke kunne utelukkes at slik behandling vil forekomme i utvalgets evalueringsarbeid, og departementet vurderte derfor at det burde gis hjemmel for dette.

4.1.2 Høringsinstansenes syn

Nkom, EOS-utvalget, Borgarting Lagmannsrett, NTB, Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening og Norsk Journalistlag uttrykker støtte til at utvalget i sitt arbeid vil ha behov for tilgang til informasjon som kan omfatte taushetsbelagte opplysninger. *Domstolsadministrasjonen* «støtter departementets forslag om særlige taushetspliktsregler for utvalget og de personene som utfører oppgaver for utvalget». *Domstolsadministrasjonen* er også «enige i at arten og omfanget av informasjon som utvalget sannsynligvis må innhente og behandle, tilsier at det gis en egen lovbestem-

melse om personvernrettslig behandlingsgrunnlag».

Nkom har innspill til lovforslagets § 2 første ledd som gir ekomtilbydere adgang til å dele informasjon med utvalget uten hinder av taushetsplikt. Etter ordlyden i lovforslagets § 2 første ledd vil ekomtilbydere etter *Nkoms* syn kunne gi utvalget opplysninger som er underlagt taushetsplikten etter ekomloven § 3-10 første ledd. Ekomtilbydere er gjennom denne bestemmelsen underlagt en streng profesjonsbestemt taushetsplikt. Bestemmelsen fastsetter at tilbydere av elektronisk kommunikasjon har plikt til å bevare taushet om innholdet av elektronisk kommunikasjon. Taushetsplikten etter ekomloven § 3-10 strekker seg etter *Nkoms* syn lenger enn den taushetsplikten som følger av etterretningstjenesteloven § 7-4 og ekomloven § 14-9 fjerde ledd, da den skal ivareta kommunikasjonsvernet til borgerne. Selv om utvalget hovedsakelig skal vurdere etterretningslovens bestemmelser om tilrettelagt innhenting og Etterretningstjenestens praksis, og derfor trolig ikke vil trenge informasjon som er underlagt taushetsplikten i ekomloven § 3-10 første ledd som gjelder innholdet i elektronisk kommunikasjon, åpner den foreslåtte bestemmelsen etter sin ordlyd likevel for slik informasjonsinnhenting. Etter *Nkoms* syn bør man være tilbakeholden med en slik regulering. *Nkom* anbefaler enten en eksplisitt avgrensning mot ekomloven § 3-10, etter modell fra § 7 i Prop. 30 L (2024–2025) om *Lov om Statens kommisjon for partnerdrap*, eller en grundigere vurdering av de rettslige rammene, særlig med hensyn til Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) Grunnloven og EUs kommunikasjonsverndirektiv (2002/58/EF).

Det bør etter *Nkoms* og *NTBs* syn i tillegg vurderes om eventuell utlevering av kommunikasjonsdata skal forutsette en avgjørelse om fritak fra taushetsplikten fra *Nkom*, eller en annen uavhengig instans med bindende beslutningsmyndighet.

Videre viser *Nkom* til lovforslagets § 2 første ledd som sier at den som innehar informasjon uten hinder av taushetsplikten «kan» gi informasjon som er nødvendig for utvalgets evaluering. *Nkom* mener at ordlyden lar det være opp til den som innehar informasjon å vurdere om utvalget skal gis tilgang til informasjon. Det stilles spørsmål ved om det bør overlates til den enkelte ekomtilbyder å vurdere dette.

4.1.3 Departementets vurderinger

Høringsinstansene som uttaler seg om lovforslaget støtter å lovfeste at utvalget uten hinder av lov-

bestemt taushetsplikt skal kunne motta opplysninger fra relevante offentlige myndigheter og private virksomheter. Høringsinstansene støtter også forslaget om å lovfeste en egen taushetspliktbestemmelse for utvalget og en egen bestemmelse om behandling av personopplysninger.

Nkom påpeker i sitt høringssvar at ordlyden i lovforslagets § 2 første ledd er generelt utformet og at bestemmelsen dermed omfatter et generelt fritak fra taushetsplikten som ekomtilbydere er bundet av i ekomloven § 3-10, og ytrer bekymring for rekkevidden av et slikt unntak. *Nkom* mener det bør tas inn et unntak for all taushetsbelagt informasjon som er omfattet av ekomloven § 3-10 i loven, og viser blant annet til at tilsvarende er gjort for Partnerdrapskommisjonen. Forholdet til taushetspliktsbestemmelsen i ekomloven § 3-10 var ikke omtalt i departementets høringssvar.

Departementet er enig i at § 2 i det opprinnelige lovforslaget, som er generelt utformet, i prinsippet fritar ekomtilbydere fra taushetsplikten som de er bundet av etter ekomloven § 3-10.

Ekomloven § 3-10 første ledd lyder: «Tilbyder og installatør plikter å bevare taushet om innholdet av elektronisk kommunikasjon og andres bruk av elektronisk kommunikasjon, herunder opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter.»

Unntak fra taushetsplikten etter ekomloven § 3-10 første ledd fordrer en grundig vurdering av hvorvidt et slikt unntak er kompatibelt med kommunikasjonsvernet etter Grunnloven, EØS-retten og menneskerettighetene, jf. Prop. 93 LS (2023-2024), i spesialmerknadene til § 3-10.

EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102 beskytter retten til privatliv og korrespondanse. Det samme gjør artikkel 17 i FN's konvensjon for sivile og politiske rettigheter (SP). Rekkevidden av kommunikasjonsvernet etter bestemmelsene er i hovedsak den samme, men det er noe mer utviklet på EMK-rettens område.

Begrepet «privatliv» omfatter lagring av personlig informasjon, jf. dom fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) i *S. and Marper v. the United Kingdom*, § 194. Uttrykket «korrespondanse» innbefatter også kommunikasjonsdata på servere, jf. *Wieser and Bicos Betiligung GmbH v. Austria* § 45.

Retten til fortrolig kommunikasjon er også beskyttet under EØS-retten, jf. EUs kommunikasjonsverndirektiv (2002/58/EF) artikkel 5 nr.1, som er gjennomført i norsk rett i ekomloven § 3-10. Det følger av artikkel 5 nr.1 at staten plikter å beskytte fortrolig kommunikasjon gjennom nasjonal lovgivning.

Departementet har vurdert om det er grunn til å gjøre unntak fra bestemmelsen i ekomloven § 3-10 i sin helhet.

Bestemmelsens første ledd består av flere alternativer. Taushetsplikten omfatter for det første «innholdet av elektronisk kommunikasjon», som for eksempel innhold i SMSer og e-poster. Videre omfatter taushetsplikten «andres bruk av elektronisk kommunikasjon». Slik bruk betegnes gjerne som trafikkdata og omfatter blant annet opplysninger om hvem som har ringt, hvem man har ringt til, lokasjonsdata, samt varigheten av samtalen. Dette er sensitiv informasjon som er egnet til å kartlegge enkeltindividens kommunikasjon og bevegelser.

Departementet kan ikke se at utvalget vil ha behov for denne typen opplysninger for å løse sitt mandat. Utvalget skal undersøke om etterretningstjenestelovens bestemmelser fungerer etter sin hensikt, og om kontrollmekanismene i loven er hensiktsmessig utformet. Mandatet begrunner ikke at utvalget skal få innsyn i innholdet i elektronisk kommunikasjon eller trafikkdata som ekomtilbydere besitter. Departementet foreslår derfor at det gjøres unntak fra innholdet i elektronisk kommunikasjon og andres bruk av elektronisk kommunikasjon i § 2 i lovforslaget.

Når det gjelder den delen av bestemmelsen i ekomloven § 3-10 første ledd som gjelder «opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter», antar departementet at slike opplysninger vil kunne være relevante for utvalget å innhente. Med «tekniske innretninger og fremgangsmåter» siktes det til opplysninger som genereres rundt kommunikasjonen. Dette kan for eksempel være opplysninger om hva slags kommunikasjonsmiddel som er benyttet. Som det fremgår av drøftelsen over, har ikke utvalget behov for å innhente informasjon om kommunikasjonsbruket til enkeltpersoner. Dette ligger utenfor utvalgets mandat. Utvalget vil imidlertid ha behov for mer generelle opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter. I den grad utvalget vil ha behov for opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter etter ekomloven § 3-10 første ledd, må det gjøres en konkret vurdering av om utlevering vil være innenfor rammene av Grunnloven, EMK og kommunikasjonsverndirektivet. I tilfeller der opplysningene gis, mener departementet at opplysningene så langt mulig bør gis i anonymisert form. Det vises i denne sammenheng til at utvalget ikke kan søke innsyn i, eller behandle, personopplysninger i større utstrekning enn nødvendig, jf. lovforslaget § 2 tredje ledd og § 4 første ledd.

Departementet har kommet til at det er nødvendig for utvalget å få tilgang til opplysninger om

tekniske innretninger mv. for å kunne utføre sitt evalueringsoppdrag fullt ut i tråd med mandatet. Bestemmelsene om tilrettelagt innhenting og Etterretningstjenestens praktisering av disse, herunder innretninger og fremgangsmåter knyttet til dette, utgjør kjernen av utvalgets evalueringsoppdrag.

Departementet foreslår derfor å gjøre et unntak fra hovedregelen i lovforslagets § 2 første ledd, slik at ekomtilbyderes taushetsplikt om innholdet av elektronisk kommunikasjon og andres bruk av slik informasjon fortsatt vil gjelde overfor utvalget. Dette er foreslått tydeliggjort i en ny andre setning i § 2 første ledd: «Unntaket fra taushetsplikt i ekomloven § 3-10 første ledd omfatter kun opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter.»

Departementet merker seg Nkoms bekymring om at det vil overlates til den enkelte ekomtilbyder å vurdere om det skal gis ut taushetsbelagt informasjon etter ekomloven § 3-10. *Nkom* og *NTB* mener departementet bør vurdere om utlevering skal forutsette fritak fra taushetsplikt fra *Nkom*, eller avgjørelse fra domstol eller annen uavhengig instans. Departementet anser en slik løsning som unødvendig kompliserende for utvalgets arbeid, og noe som vil kunne begrense utvalgets fremdrift. Departementet understreker at det vil være tale om et begrenset antall saker hvor det bes om tilgang til opplysninger av mindre sensitiv karakter. Ekomtilbyderne forventes å ha gode forutsetninger for å vurdere utvalgets anmodninger i slike saker. For ordens skyld foreslår departementet likevel å presisere, i et nytt § 2 tredje ledd, at utvalget ikke skal søke innsyn i personopplysninger i større utstrekning enn nødvendig. Som påpekt ovenfor, antar departementet at opplysningene så langt mulig vil bli anonymisert før utlevering.

På bakgrunn av nevnte vurderinger vil § 2 lyde:

«EOS-utvalget, domstolene, Etterretningstjenesten og andre offentlige og private virksomheter, også ekomtilbydere som nevnt i etterretningstjenesteloven § 7-2 første ledd, kan uten hinder av taushetsplikt gi Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven de opplysningene som er nødvendige for at utvalget skal kunne utføre sine oppgaver. Unntaket fra taushetsplikt i ekomloven § 3-10 første ledd omfatter kun opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter.

Utvalget skal iakttas hensynet til rikets sikkerhet og fremmede makter og ikke søke inn-

syn i sikkerhetsgradert informasjon i større utstrekning enn nødvendig

Utvalget skal ikke søke innsyn i personopplysninger i større utstrekning enn nødvendig.»

Etter innspill fra Nkom, har departementet rettet opp henvisningen til ekomloven § 9-8 fjerde ledd. Riktig henvisning er ekomloven § 14-9 fjerde ledd.

Departementet merker seg at ingen av høringsinstansene har kommet med innspill til hvorvidt de mest relevante virksomhetene bør listes opp i forslaget § 2 første ledd. Av hensyn til at utvalget vil ha behov for informasjonsinnhenting hos et begrenset antall aktører, fastholder departementet forslaget om å liste opp de mest relevante virksomhetene av pedagogiske årsaker.

4.2 Kildevern

4.2.1 Høringsinstansenes syn

Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening og Norsk Journalistlag, samt *NTB*, uttrykker at utvalgets oppdrag er viktig. De gir likevel uttrykk for bekymring når det gjelder evalueringsutvalgets tilgang til metadata, og betydningen dette får for kildevernet og nedkjølingseffekten på det offentlige ordskiftet. Bekymringen knytter seg til i hvilken utstrekning utvalget vil kunne gå nærmere inn i materiale som hentes inn og lagres av Etterretningstjenesten. Etter *Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening, Norsk Journalistlag* og *NTB* sine syn, bør tilgangen behandles tilsvarende som for Etterretningstjenestens innhenting av metadata. Det innebærer etter deres syn at domstolene bør vurdere kildevernet og den nedkjølende effekten tilgangen kan ha på det offentlige ordskiftet, før utvalgets innhenting av opplysninger. *Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening og Norsk Journalistlag* oppfordrer utvalget til å ta på alvor hvordan Etterretningstjenestens nye fullmakter kan ha påvirket yringsfriheten og kildevernet.

4.2.2 Departementets vurderinger

Departementet merker seg *NTB, Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening og Norsk Journalistlag* sine bekymringer for kildevernet. Departementet viser her til vurderingene om kildevern i punkt 12.8 i Prop. 80 L (2019–2020) *Lov om Etterretningstjenesten*. Hensynet til kildevern gjør seg imidlertid etter departementets syn i mindre grad gjeldende i det foreliggende lovforslaget enn i etterretningstjenesteloven. For at utvalget skal kunne vurdere etterretningstjenestelovens «virke

og kontroll av lovens bestemmelser», slik Stortingets anmodningsvedtak og mandatet forespeiler, må utvalget ha tilgang til opplysninger som er nødvendige for å utføre sitt arbeid. Det inkluderer eksemplifiserte typetilfeller som illustrerer etterretningstjenestelovens bestemmelser om tilrettelagt innhenting. Tilgangen til opplysninger er imidlertid strengt begrenset til det som anses som «nødvendig» for evalueringen av etterretningstjenesteloven, slik det fremgår av lovforslagets formål jf. § 1. Utvalget kan ikke innhente eller bruke informasjon som er innhentet av Etterretningstjenesten eller andre myndigheter eller virksomheter utover det som er nødvendig for evalueringen. Departementet finner på denne bakgrunn ikke grunnlag for å foreslå regler om domstolskontroll ved innhenting av opplysninger som kan innebære et inngrep i kildevernet. Departementet er for øvrig ikke kjent med at lignende bestemmelser følger av andre lover om informasjonstilgang for evalueringsutvalg.

4.3 Andre forhold som ble tatt opp i høringen

4.3.1 Høringsinstansenes syn

Nkom og *FHS* understreker betydningen av at utvalget nøye vurderer hvilke opplysninger som kan inkluderes i den ugraderte evalueringsrapporten, jf. § 3 tredje ledd. Videre spør *Nkom* om det bør stilles krav til anonymisering av personopplysninger som utvalget har hjemmel til å behandle, og foreslår at dette eventuelt bør presiseres i merknaden til forslaget § 4. *Nkom* forutsetter også at eventuell utlevering av sikkerhetsgraderte opplysninger skjer innenfor rammene av sikkerhetsloven eller beskyttelsesinstruksen.

4.3.2 Departementets vurderinger

Departementet er enig i *Nkom* sin påpekning om at en eventuell utlevering av sikkerhetsgraderte opplysninger må skje innenfor rammen av sikkerhetsloven eller beskyttelsesinstruksen. Det fremgår også av høringsnotatets punkt 4 at:

«Hvordan Etterretningstjenesten utøver sitt virke, detaljer om hvordan tilrettelagt innhenting fungerer og hvordan forutgående, løpende og etterfølgende kontroll praktiseres, vil være sensitive opplysninger som er høyt sikkerhetsgraderte etter sikkerhetsloven.

Taushetsbelagt informasjon etter sikkerhetsloven § 5-4 andre ledd, jf. § 5-3 første ledd,

som virksomheter underlagt sikkerhetsloven besitter, kan etter § 5-4 første ledd deles med andre som har tjenstlig behov og er sikkerhetsklarert og autorisert for å motta informasjonen. Evalueringsutvalgets medlemmer vil måtte sikkerhetsklareres og autoriseres, og vil således oppfylle disse kriteriene.»

Så langt beskyttelsesinstruksen passer, gjelder også denne for utleveringen av opplysninger om elektronisk kommunikasjon.

Departementet påpeker at lovforslagets § 3 tredje ledd forutsetter en streng vurdering av hvilke opplysninger som kan offentliggjøres. Sikkerhetsgradert informasjon vil ikke være en del av den ugraderte evalueringsrapporten.

Departementet er enig i Nkom sitt innspill om at anonymisering av personopplysninger bør etterstrebes så langt det er praktisk mulig. Det forutsettes at både tilbydere og utvalget anonymiserer opplysninger i den grad det lar seg gjøre. Dette vil presiseres i merknaden til lovforslagets § 4. Videre påpeker departementet at personopplysninger skal slettes når utvalgets arbeid er ferdigstilt, alternativt anonymiseres før materiale avleveres til arkiv.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Formålet med lovforslaget er å legge til rette for at utvalget som skal evaluere etterretningstjenesteloven skal kunne utføre sitt arbeid, og få tilgang til den informasjon som er nødvendig i oppgaveløsningen. De administrative konsekvensene av forslaget er at utvalget sikres lovmessig tilgang til informasjon, og at ulike virksomheter vil måtte gi utvalget tilgang til informasjon. Lovforslaget innebærer etter departementets vurdering ingen vesentlige økonomiske konsekvenser.

Kostnadene ved utvalgets arbeid dekkes innenfor Forsvarsdepartementets budsjettammer, og reglene om informasjonstilgang m.m. vil i seg selv i liten grad påvirke disse kostnadene. Utvalgets arbeid vil for øvrig trolig medføre utlevering av informasjon, innsynskrav i oversendte dokumenter og dokumenter som utvalget selv utarbeider, og ellers intervjuer, spørsmål og henvendelser. Dette vil bli håndtert innenfor de vanlige rammene til de organene som skal behandle de aktuelle kravene og øvrige henvendelsene, enten dette er utvalget selv eller andre, som Arkivverket, departementet, andre forvaltningsorganer eller andre som berøres av utvalgets arbeid.

Nkom påpekte under høringen at utlevering av taushetsbelagt informasjon til utvalget kan medføre ekstra kostnader for ekomtilbydere, og at omfanget av økonomiske og administrative konsekvenser bl.a. vil avhenge av utvalgets metode for informasjonsinnhentning. Etter departementets vurdering endrer likevel ikke dette vurderingen over.

6 Forslag om endringer i militærpolitiloven

6.1 Gjeldende rett

Militærpolitiloven § 16 første ledd

Militærpolitiloven § 16 første ledd lyder som følger (vår utheving):

(1) Personell med militær politimyndighet kan avvise, stanse, bortvise eller innbringe enhver person som de har politimyndighet over og som på grunn av beruselse forårsaket av alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler *forstyrrer den alminnelige ro og orden, utgjør en fare for sikkerheten, den lovlige ferdsel*, forulemper andre eller volder fare for seg selv eller andre.

Bestemmelsen ble etter den offentlige høringen endret for å inkludere vilkåret «utgjør en fare for sikkerheten». Ved en inkurie ble formuleringen «den lovlige ferdsel» flyttet og stående for seg selv i en leddsetning, uten at den knyttes opp mot vilkåret «forstyrrer». Det er dermed ikke tilstrekkelig klart at personell med militær politimyndighet kan agere overfor slik atferd.

Den foreslåtte utformingen av § 16 første ledd som fulgte av arbeidsgrupperapporten som ble sendt på høring, lød som følger (vår utheving):

(1) Personell med militær politimyndighet kan innbringe enhver person som de har politimyndighet over og som på grunn av beruselse forårsaket av alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler *forstyrrer den alminnelige ro og orden eller den lovlige ferdsel*, forulemper andre eller volder fare for seg selv eller andre.

Militærpolitiloven § 22 første ledd bokstav b

Militærpolitiloven § 22 første ledd bokstav b lyder som følger:

Militære etterforskere kan etterforske

- b) andre lovbrudd som bestemt av riksadvokaten dersom lovbruddet er begått i tjenesten eller i anledning tjenesten på militært område, overfor militært personell eller mot eller ved bruk av militært materiell på militært område.

Bestemmelsen ble etter den offentlige høringen endret fra en punktliste til en sammenhengende tekst, i tråd med oppbygningen til resten av lovforslaget. Endringen førte til at det i dag er knyttet usikkerhet til hvorvidt det tiltenkte grunnkravet om tilknytning til tjenesten er gjeldende for alle de alternative formene for lovbrudd. Forutsetningen i Prop. 134 L (2022–2023) punkt 4.7.4.2 var at tilknytning til tjenesten skulle utgjøre et slikt grunnkrav.

Videre ble lovbrudd utført mot eller ved bruk av militært materiell gjort betinget av at lovbruddet fant sted på militært område. Det foreligger altså en geografisk begrensning som forhindrer riksadvokaten fra å bestemme at militære etterforskere kan etterforske hendelser som oppstår ved bruk av militært materiell utenfor militært område, dvs. på allment tilgjengelige eller sivile områder. Slike hendelser kan eksempelvis tenkes å oppstå i forbindelse med øvelser og troppeflytninger.

Militærpolitiloven bygger på en utredning fra en arbeidsgruppe nedsatt av Forsvarsdepartementet om *Lov om militær politimyndighet, lov om politimyndighet i Forsvaret og påtalemessig behandling av militære straffesaker*.

Arbeidsgruppens foreslåtte utforming av § 22 første ledd bokstav b lød som følger:

- Militære etterforskere kan etterforske
- b) andre lovbrudd som bestemt av riksadvokaten dersom lovbruddet er begått i tjenesten eller i anledning tjenesten
- i. på militært område,
 - ii. overfor militært personell eller
 - iii. mot eller ved bruk av militært materiell.

6.2 Spørsmålet om høring

Det følger av utredningsinstruksen punkt 3-3 tredje ledd tredje kulepunkt at høring kan unnlates dersom det den må anses åpenbart unødvendig. Etter departementets vurdering vil den foreslåtte endringen av bestemmelsene oppfylle lovgiverintensjonen som følger av Prop. 134 L (2022–2023), og ordlyden i de nevnte bestemmelser har allerede vært gjenstand for høring. Høring er derfor etter departementets vurdering ikke nødvendig i dette tilfellet.

Det nevnes at ingen høringsinstanser hadde innvendinger eller innspill til den opprinnelig foreslåtte utformingen av militærpolitiloven § 22 første ledd bokstav b da denne var på høring. *Befalets Fellesorganisasjon* hadde innspill til militærpolitiloven § 16 første ledd, hvor det ble anbefalt å ta inn «fare for sikkerheten» under handlinger det kan ageres mot. Innspillet ble fulgt opp i lovteksten.

6.3 Departementets vurdering

Departementet anser den nåværende utformingen av ordlyden i bestemmelsene for å være en feil som har oppstått ved en inkurie. Den foreslåtte endringen vil være i tråd med intensjonen bak lovforslaget. Det vises særlig til merknaden til bestemmelsen i Prop. 134 L (2022–2023) under punkt 6.1.16 – *Til § 16*:

«Myndigheten gjelder når personen på grunn av beruselse forårsaket av alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler *forstyrrer den alminnelige ro og orden eller den lovlige ferdsel*, forulemper andre eller voldrer fare for seg selv eller andre» (vår utheving).

Departementet vurderer videre at ordlyden i § 22 første ledd bokstav b i dag ikke fremstår i tråd med intensjonen bak lovforslaget i Prop. 134 L (2022–2023). Det vises særlig til Prop. 134 L (2022–2023) punkt 4.7.4.2 – Hva bør kunne etterforskes:

«Vedrørende *Riksadvokatens* oppfordring om å klargjøre i lovteksten hvorvidt militære etterforskere kan etterforske militært personell utenfor umiddelbar nærhet til militært område, mener departementet at det klart nok kan være adgang til dette etter alle alternativene i forslag til § 22, *bortsett fra første ledd bokstav b første alternativ om militært område. Ingen av de andre alternativene angir geografiske begrensninger for etterforskningskompetansen*» (vår utheving).

Gjeldende ordlyd utgjør en utilsiktet innsnevring av etterforskningskompetansen til militære etterforskere. Denne ordlyden vil kunne ha en direkte negativ konsekvens for anledningen militære etterforskere har til å etterforske lovbrudd med tilknytning til Forsvaret. Dersom ordlyden i bestemmelsen ikke endres, vil det for en rekke mindre alvorlige lovbrudd kunne anses som nødvendig for stedlig politimyndighet å gjennomføre

etterforskning som militære etterforskere i utgangspunktet har blitt vurdert av lovgiver som kvalifiserte for å ivareta. En slik ordning vil lede til en unødvendig ressursbruk fra politiet sin side, og er ikke i tråd med lovgivers intensjon i Prop. 134 L (2022–2023).

Departementet vurderer at en endring til opprinnelig tiltenkt utforming av nevnte bestemmelse er nødvendig for å sikre at militære etterforskere får hjemmel til å etterforske de typene lovbrudd som ble forutsatt i Prop. 134 L (2022–2023).

7 Merknader til lovforslaget

Lov om informasjonstilgang m.m. for Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven

Til § 1

Paragrafen fastsetter at formålet med loven er å gi utvalget tilgang til opplysninger som er nødvendige for utvalgets arbeid i henhold til mandatet, og å gi utvalget adgang til å behandle disse opplysningene. Departementet viser til merknadene til lovens formål i de alminnelige merknadene i punkt 3.

Til § 2

Paragrafen regulerer adgangen for offentlige og private virksomheter til å dele informasjon og opplysninger med utvalget uten hinder av lovbestemt taushetsplikt.

Det følger av paragrafens *første ledd* at adgangen til å dele opplysninger med utvalget uten hinder av taushetsplikt gjelder alle offentlige og private virksomheter. De mest relevante virksomhetene er av pedagogiske årsaker listet opp i bestemmelsen. Det tydeliggjøres i første ledd at ekomtilbyderne fortsatt er bundet av taushetsplikten etter ekomloven § 3-10 første ledd overfor utvalget, men bare der opplysningene gjelder innholdet i elektronisk kommunikasjon og andres bruk av slik informasjon. Ved anmodning om opplysninger om tekniske innretninger eller fremgangsmåter, vil ekomtilbyderne ikke være bundet av taushetsplikten etter § 3-10 første ledd overfor utvalget. Når utvalget anmoder om denne typen informasjon, vil ekomtilbyderne måtte gjøre en konkret vurdering av om utleveringen vil være innenfor rammene av Grunnloven, EMK og kommunikasjonsdirektivet. Dette innebærer at ekomtilbyderne må vurdere om utleveringen vil være forholdsmessig sett i lys av inngrepets karakter.

Paragrafens *andre ledd* pålegger utvalget å ikke søke innsyn i sikkerhetsgradert informasjon i større utstrekning enn nødvendig. Det pålegges også utvalget å iaktta hensynet til rikets sikkerhet og til etterretningssamarbeid med andre stater i sitt arbeid. Bestemmelsen skal forstås på samme måte som EOS-kontrolloven §§ 2 annet ledd første punktum og 8 tredje ledd første punktum.

I paragrafens *tredje ledd* fremgår det at utvalget heller ikke skal søke innsyn i personopplysninger med mindre det er nødvendig. Vurderingen av om noe er nødvendig skal gjøres konkret basert på utvalgets behov. I nødvendighetsvurderingen skal individets interesser avveies mot samfunnets interesser, sett i lys av formålet med inngrepet. Formålsparagrafen i § 1 og mandatet vil være retningsgivende for slike vurderinger.

Til § 3

Paragrafen regulerer utvalgets taushetsplikt, inkludert medlemmene av utvalget, sekretariatet og andre som utfører arbeid for utvalget, slik som eksterne utredere.

Det fremgår av paragrafens *første ledd* at forvaltningslovens regler om taushetsplikt (§§ 13 til 13 g) gjelder for utvalget, med unntak av § 13 b første ledd nr. 6. Dette innebærer at utvalget ikke kan dele opplysninger om lovbrudd av allmenne hensyn. Det framgår av mandatet at utvalget ikke skal ta stilling til straffeansvar eller annet rettslig ansvar i forbindelse med evalueringen. Departementet vurderer det også som lite aktuelt at utvalget skal anmelde eller gi opplysninger om lovbrudd ut fra allmenne hensyn.

Etter paragrafens *andre ledd* kan utvalget og andre som utfører arbeid eller tjeneste for utvalget, få en strengere taushetsplikt enn det som følger av forvaltningslovens generelle regler. Mottas opplysninger som er underlagt strengere regler om taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven, vil den strengere taushetsplikten også gjelde for utvalget eller den som blir kjent med opplysningene på grunn av tilknytning til utvalget. En slik eventuell strengere taushetsplikt vil også gjelde etter at materialet er avlevert til arkivdepot. De som utfører arbeid eller tjeneste for arkivdepotet, vil ha samme taushetsplikt som utvalget. I tillegg vil annen taushetsplikt som følger lovverket gjelde, for eksempel taushetsplikten etter sikkerhetsloven § 5-4 andre ledd for gradert informasjon etter § 5-3.

Paragrafens *tredje ledd* understreker at taushetsplikten ikke skal hindre utvalget i å avgi en ugradert rapport om sine funn. Sikkerhetsgradert

informasjon vil ikke være en del av den ugraderte evalueringsrapporten.

Til § 4

Bestemmelsen regulerer utvalgets adgang til å behandle personopplysninger.

I paragrafens *første ledd* fremgår det at utvalget kan behandle personopplysninger som er nødvendige for utvalgets arbeid. Utvalget, tilbydere og andre som utfører arbeid eller tjeneste for utvalget, bør etterstrebe anonymisering av personopplysninger så langt det er praktisk mulig.

Det presiseres i paragrafens *andre ledd første punktum* at utvalget er behandlingsansvarlig frem til opplysningene arkiveres eller kasseres etter reglene i arkivlova. Personopplysninger skal slettes når utvalgets arbeid er ferdigstilt, alternativt anonymiseres før materiale avleveres til arkiv. I den grad det gjelder unntak fra arkivlovas kassasjonsforbud, skal disse følges. Etter *andre ledd andre punktum* blir arkivdepotet behandlingsansvarlig for personopplysninger som inngår i materiale som avleveres dit. Ved avleveringen overtar arkivdepotet rådigheten over materialet.

Til § 5

Paragrafen regulerer lovens ikrafttredelse og fastsetter at § 2 om utvalgets informasjonstilgang og § 4 første ledd om at utvalget er behandlings-

ansvarlig oppheves når utvalget har avsluttet sitt arbeid.

Lov om militær politimyndighet (militærpolitiloven)

Til § 16 første ledd

Endringene i paragrafen tydeliggjør at den militære politimyndigheten gjelder overfor personer som på grunn av beruselse forårsaket av alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler forstyrrer den lovlige ferdsel.

Til § 22 første ledd bokstav b

Endringene i paragrafen tydeliggjør at den stedlige etterforskningskompetansen også omfatter ulovlige handlinger begått mot eller ved bruk av militært materiell, selv om handlingene har funnet sted utenfor militært område. Endringen i paragrafen tydeliggjør at vilkårene om at lovbruddet må være begått i tjenesten eller anledning tjenesten, er et grunnkrav for å kunne iverksette etterforskning.

Forsvarsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om informasjonstilgang m.m. for Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om informasjonstilgang m.m. for Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om informasjonstilgang m.m. for Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven

§ 1 *Formålet med loven*

Formålet med loven er å gi Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven tilgang til opplysninger som er nødvendige for å få utført utvalgets arbeid i henhold til mandatet, og å gi utvalget adgang til å behandle disse opplysningene.

§ 2 *Adgang til å innhente informasjon uten hinder av taushetsplikt*

EOS-utvalget, domstolene, Etterretningstjenesten og andre offentlige og private virksomheter, også ekomtilbydere som nevnt i etterretningstjenesteloven § 7-2 første ledd, kan uten hinder av taushetsplikt gi Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven de opplysningene som er nødvendige for at utvalget skal kunne utføre sine oppgaver. Unntaket fra taushetsplikt i ekomloven § 3-10 første ledd omfatter kun opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter.

Utvalget skal iaktta hensynet til rikets sikkerhet og fremmede makter og ikke søke innsyn i sikkerhetsgradert informasjon i større utstrekning enn nødvendig.

Utvalget skal ikke søke innsyn i personopplysninger i større utstrekning enn nødvendig.

§ 3 *Taushetsplikt*

Medlemmene i Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven og enhver som utfører tjeneste eller arbeid for utvalget, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13 g. Forvaltningsloven § 13 b første ledd nr. 6 gjelder ikke.

Når personer som nevnt i første ledd mottar opplysninger som er undergitt strengere regler om taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven, skal de strengere reglene gjelde. Det samme gjelder etter at materialet er avlevert til arkivdepot for de som er ansatt i eller som utfører arbeid eller tjeneste for arkivdepotet.

Taushetsplikten er ikke til hinder for at utvalget avgir en ugradert evalueringsrapport.

§ 4 *Behandling av personopplysninger*

Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven kan behandle personopplysninger når det er nødvendig for utvalgets evalueringsarbeid.

Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven er behandlingsansvarlig frem til utvalget har avsluttet sitt arbeid. Arkivdepot er behandlingsansvarlig for personopplysninger i materiale som avleveres dit.

§ 5 *Ikrafttredelse og opphør*

Loven trer i kraft straks.

§ 2 og § 4 første ledd oppheves når Utvalget for evaluering av etterretningstjenesteloven har avsluttet sitt arbeid, og § 4 andre ledd blir da første ledd.

§ 6 *Endringer i andre lover*

Fra den tiden loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i lov 24. november 2023 nr. 85 om militær politimyndighet:

§ 16 første ledd skal lyde:

(1) Personell med militær politimyndighet kan avvise, stanse, bortvise eller innbringe enhver person som de har politimyndighet over, og som på grunn av beruselse forårsaket av alkohol eller andre berusende eller bedøvende midler, forstyrrer den alminnelige ro og orden eller lovlig ferdsel, utgjør en fare for sikkerheten, forulemper andre eller volder fare for seg selv eller andre.

§ 22 første ledd bokstav b skal lyde:

- b. andre lovbrudd som bestemt av riksadvokaten dersom lovbruddet er begått i tjenesten eller i anledning tjenesten
1. på militært område
 2. overfor militært *personell*
 3. mot eller ved bruk av militært *materiell*.

